

kako je taj kompleks — po njegovu mišljenju zapadnoevropskih običaja vezanih uz viteške igre — postao svojinom slavenskog Sredozemlja posredstvom gradske, talijanske kulture.

Josef Matl (Graz) u članku *Romanski element na Balkanu s osobitim obzirom na širenje italomanske kulture* govori o prodoru i infiltraciji italomanske kulture i njezinu utjecaju na jezično izražavanje, literaturu pa i na oblikovanje »visoke« kulture balkanskih naroda. Pri promatranju toga utjecaja treba uzeti u obzir ilirsko-trački supstrat, zatim zapadnorimsku latinsku i istočnorimsku bizantsku nadgradnju, kao i djelovanje mletačkog gospodstva. U jeziku je taj utjecaj vidljiv u mnoštvu romanskih, odnosno talijanskih termina i izričaja, još danas u živoj upotrebi. Autor iscrpno navodi poimence one talijanske pisce koji su svojim djelima izravno ili neizravno djelovali na književno i znanstveno stvaranje pojedinih balkanskih pisaca, a nije propustio spomenuti ni brojne naše romaniste u prošlosti i sadašnjosti.

Mihai Pop (Bukarest) u radu *Odnosi rumunjske i južnoslavenske epike*, koristeći se novijim rumunjskim istraživanjima, tipološkom obradom sadržaja i načina interpretacije upućuje na sličnosti i istovjetnosti kao i na razlike i suprotnosti s izvjesnim brojem južnoslavenskih epskih narodnih pjesama i balada. U raspravi se autor — među ostalim — osvrće i na motive Lenore i zidanja Skadra, zatim na pjesme o Starini Novaku, bolesnom Dojčinu, na baladu o Banoviću Strahinji, uz navode analognih stihova i izražajnih cjelina.

Osvrnuvši se ukratko na općenite uvjete pod kojima dolazi do utjecaja jedne kulture na drugu, pridajući pri tom važnost više putu nego samom podrijetlu neke kulturne pojave, Alois Schmaus (München) u članku *Francuski doprinosi kulturi jugoistočne Evrope* izlaže u kojoj je mjeri i na koji način francuska misao osobito posljednjih stotinu godina utjecala na književnost, umjetnost i filozofiju jugoistočne Evrope.

U članku Waltera Wünscha (Graz) *Narodna glazba istoka i jugoistoka i francuski impresionizam kao izvori inspiracija muzici dvadesetog stoljeća* autor navodi kompozitore impresioniste kojih su djela u većoj ili manjoj mjeri inspirirana narodnom muzikom istočne i jugoistočne Evrope.

Ukusno opremljena, uvezana u platno, knjiga je posvećena Josefu Matlu, slavistu i balkanologu.

Andrija Stojanović

JAHREBUCH FÜR VOLKSLIEDFORSCHUNG. Im Auftrag des Deutschen Volksliedarchiv hrg. v. ROLF WILH. BREDNICH. XIII. Jg., Berlin, Walter de Gruyter, 1968, 268 str.

Kao i prijašnja godišta, tako je i 13. godište podijeljeno na tri dijela: 1) članke, 2) izvještaje i 3) recenzije, a sadrži 6 članaka, 2 izvještaja i 55 recenzija.

Na prvom je mjestu članak *Lists and Classifications of Folksongs Archera Taylora*, u kojem autor iznosi znatnije zbirke narodnih pjesama i njihovu podjelu, ističe veliku potrebu jedne jedinstvene klasifikacije svih narodnih pjesama, navodi što bi sve takva klasifikacija morala sadržavati, ali u isti

mah ukazuje na velike poteškoće koje će susresti svaki koji bi se latio tog posla.

Rolf Wilhelm Brednich u članku *Die Rostatter Liederhandschrift von 1769*, daje kratak prikaz rukopisa iz 18. st., koji se čuva u Narodnoj sveučilišnoj knjižnici u Strassburgu, a dodan je i popis svih pjesama sadržanih u tom rukopisu.

Alfred Höck opisuje u svom članku *Leiermänner und Zeitungssänger* ulične pjevače i svirače u 17. st. u pokrajini Hessen, koji su uz pratnju instrumenta pjevali pjesme o senzacionalnim događajima, a te su pjesme bile odštampane na lecima. On navodi da su se takvi ulični pjevači smatrali ološem ljudskog društva. Ipak se ne smije potcijeniti njihovo značenje, jer su oni bili u neku ruku preteče novina i drugih sredstava masovne komunikacije. Höck objelodanjuje takav letak s tekstom triju pjesama, koji je on pronašao. Članak je informativnog karaktera.

Članak *Klause Rotha: Die Ballade von den zwei Schwestern* prilog je istraživanju motiva o muzičkom instrumentu izrađenom iz kosti, kose ili kojeg drugog dijela tijela umorenog čovjeka, koji svojom svirkom izdaje ubojicu. Roth dijeli taj motiv na tri grupe: 1) krug stabla, 2) krug kosti i 3) krug harfe. On komentira njegovu veliku proširenost po Evropi te dodaje kartu Evrope na kojoj su naznačena sva tri kruga te balade. Zatim se naročito osvrće na jednu varijantu iz Kočevja na njemačkom jeziku i na jednu iz Slovenije na slovenskom jeziku, te objelodanjuje tekstove tih varijanata, slovenskoj dodaje njemački prijevod dra Zmage Kumer, analizira oba teksta i upozorava na starost kočevske balade. Napokon naglašava srodnost tih balada s danskim i švedskim varijantama. Zaključuje da je i u Njemačkoj moralo biti balada tog tipa koje su se izgubile, a koje su posredovale u prijelazu tog motiva iz nordijskih zemalja u Sloveniju.

Ditz-Rüdiger Moser navodi u svom članku *Märchensingverse in mündlicher Überlieferung* da se u literaturi o narodnim pričama tu i tamo nalazi po koja opaska o tome da su se stihovi umetnuti u priče pjevali. To čini npr. Lüthi: *Märchen*, Stuttgart 1964, str. 28. Ali točnijih podataka o strukturi tih melodija nije bilo. Autor članka snimio je priče s pjevanim stihovima na gramofonske ploče. Nakon toga nije se više moglo sumnjati da postoje pjevani stihovi u pričama. Moser nabroja zapise takvih priča s umetnutim stihovima koji su se pjevali, te dolazi do zaključka da nije sačuvano mnogo takvih priča i da te priče spadaju uglavnom u ovih sedam tipova (prema Braći Grimm): Singender Knochen, Machandelboom, Das Goldei, Jorinde und Joringel, Die drei Vügelkens, der Froschprinz, dat Mäken von Brakel. Priča u kojima se umetnuti stihovi još danas pjevaju ima u njemačko-mađarskom jezičnom području, u Schleswig-Holsteinu, u istočnoj Pruskoj, ali i u nekim drugim evropskim zemljama, kao u Francuskoj, Engleskoj i Španiji. Moser utvrđuje da sve melodije stihova umetnutih u priče spadaju u tip melodija dječjih pjesama. Daje točan opis tih melodija i dijeli ih u tri tipa.

Dietmar Sauermann u članku *Lambertuslieder* daje kratak opis običaja na dan sv. Lamberta (17. rujna), a zatim navodi tipove pjesama koje su se pjevale i još se danas pjevaju uz taj običaj.

Među izvještajima *Renate Brockpähler* prigodom četrdesete godišnjice osnutka Vestfalskog arhiva narodnih pjesama prikazuje historijati te institucije, a *Georgios Spyridakis* referira o istraživanju narodne poezije u Grčkoj.

Pedeset pet recenzija na kraju zbornika vrlo su važne i korisne svakom stručnjaku. One pružaju uvid u stručnu literaturu zadnjih godina. Prikazana su i dva djela naših stručnjaka: Rolf Wilh. Brednich vrlo povoljno recenzira djelo Zmage Kumer *Das slovenische Volkslied in seiner Mannigfaltigkeit*, a Zmaga Kumer recenzira rusko izdanje knjige A. Vasiljevića *Jugoslavenske narodne pesme iz Sandžaka*. To su djelo nakon smrti autora 1963. prema njegovim bilješkama dovršili S. V. Aksjuk i Radmila Petrović. Recenzirane su i dvije gramofonske ploče. Na jednoj su snimljene narodne pjesme, povici, zovovi i narodna glazba austrijskih alpskih zemalja, a na drugoj narodne pjesme Kočevja.

Mira Sertić

VOLKSÜBERLIEFERUNG. FESTSCHRIFT FÜR KURT RANKE ZUR VOLLENDUNG DES 60. LEBENSJAHRES. Herausgegeben von FRITZ HARKORT, KAREL C. PEETERS und ROBERT WILDHABER. Verlag Otto Schwartz, Göttingen 1968, XIV + 608 str.

Svečani zbornik posvećen Kurtu Rankeu u povodu šezdesetog rođendana u isti je mah spomenica o Rankeovu životu i radu kao i o međunarodnom studiju narodnih pripovijedaka u sadašnjem trenutku. Tri četvrtine priloga u ovom zborniku govore o tematici s područja usmene proze, što nije nimalo slučajno, znajući da je Kurt Ranke najopsežniji i najznačajniji dio svoje djelatnosti posvetio usmenoj prozi.

Uz prigodne pozdravne riječi Rankeovih prijatelja i suradnika *Peetersa* i *Wildhabera* i listu čestitara, objavljen je u knjizi i iscrpan članak Rankeova učenika *Fritza Harkorta* o slavjenikovoju znanstvenoj djelatnosti (na 60 strana). Uz germanističke radove o etimološkim i toponomastičkim pitanjima, uz radove o narodnim običajima (posebice vezanim uz kultove i vjerovanja o mrtvima), uz teoretske rasprave o predmetu »Volkskunde«, pretežan dio Rankeovih studija posvećen je narodnoj pripovijeci — pojedinim sižeima i, osobito, ontološkim pitanjima pripovjedačkih kategorija. Tome se pridružuje organizatorska djelatnost: sazivanje prvog međunarodnoga kongresa istraživača usmene proze (Kiel 1959), osnivanje Međunarodnog društva za studij usmene proze, pokretanje i uređivanje časopisa »Fabula« i popratnih serija, pripremanje velike međunarodne »Enciklopedije narodne pripovijetke«.

Nekoliko priloga u zborniku govori o pitanjima forme i gradnje narodnih pripovijedaka.

Mihai Pop piše o funkciji uvodnih i završnih formula u rumunjskoj bajci. Razmatra funkciju tih formula unutar strukture bajke s gledišta teorije komunikacija. Pokazuje kako one pomažu određivanju bajke kao kategorije i obilježuju njezin fantastičan karakter.

Mar Lüthi prikazuje funkcije obiteljskih odnosa i rekvizita prirode u narodnoj bajci u skladu sa svojom poznatom interpretacijom bajke kao književne forme.